

Και το σημερινό τεύχος της Ουτοπίας προσδιορίστηκε από την επικαιρότητα, ενώ ταυτόχρονα προσπαθεί να προσχωρήσει πέρα από το συγκυριακό. Και αυτό που αποτελεί την παγωμένη πλέον καθημερινότητα, είναι η βαρβαρότητα του νέου κόσμου της κεφαλαιοκρατικής αταξίας: Ανταγωνισμός για τη συσσώρευση υπεραξίας. Συσσώρευση κεφαλαίου και κρίση υπερσυσσώρευσης. Συνέπειες: Ανεργία, νέες μορφές φτώχειας, ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων. Μονιμοποίηση και ένταση και του προσωρινού. Αγώνας μεταξύ των ιμπεριαλιστικών κέντρων για σφαίρες επιρροής. Υπονομευτική δραστηριότητα και απόπειρες για βίαιη αναδιάρθρωση του παγκόσμιου χάρτη. Οριακά: Τοπικοί πόλεμοι στο Ιράκ, στη Μέση Ανατολή, εμφύλιος που ενισχύεται έξωθεν στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Τέσσερα πρώτα κείμενα του σημερινού τεύχους επιχειρούν να φωτίσουν πλευρές αυτής της συγκρουσιακής πραγματικότητας. Η "Διακήρυξη για τη βία" που συντάχθηκε από επιτροπή Πανεπιστημιακών και έχει υιοθετηθεί από την Ουνέσκο και πολλές επιστημονικές οργανώσεις, έρχεται, σε εποχή έξαρσης της πολεμικής ιδεολογίας και πράξης, να διαλύσει την αντίληψη ότι τα ανθρώπινα όντα έχουν μια βιολογικά καθορισμένη τάση για πόλεμο και βία. Πόλεμος, φασισμός, ρατσισμός, τρεις όψεις της σημερινής κρίσης. Ο Μ. Σταθόπουλος θέτει και αναλύει με αυστηρά νομικούς όρους το ερώτημα αν στην Ελλάδα υπάρχουν στοιχεία ή τάσεις θρησκευτικού ρατσισμού. Η απάντησή του είναι, δυστυχώς, θετική. Ο Ε. Μπιτσάκης στη συνέχεια, με αφορμή τις πρόσφατες Ιταλικές εκλογές, σχιζογραφεί τις αιτίες της αναγέννησης των ακροδεξιών και φασιστικών κινήματων στην καπιταλιστική Ευρώπη. Τέλος ο Γ. Τριμπέρης αναλύει τις σχέσεις Πανεπιστημίου και Κοινωνίας στη σημερινή φάση, όπου το Πανεπιστήμιο υποτάσσεται όλο και περισσότερο στις ανάγκες του ιδιωτικού κεφαλαίου και η επιστήμη γίνεται θεραπεία της κεφαλαιοκρατικής ανασυγκρότησης.

Το κύριο μέρος του σημερινού τεύχους αποτελείται από δύο ομάδες μελετών, οι οποίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν άσχετες μεταξύ τους. Η πρώτη (μελέτες των Β. Μηνακάκη, Η. Ιωακείμογλου και Μ. Βακαλούλη) αναλύει τις νέες εργασιακές σχέσεις και πραγματικότητες όπως τείνουν να διαμορφωθούν στην "Ενωμένη Ευρώπη" και γενικότερα στις αναπτυσσόμενες κεφαλαιοκρατικές χώρες. Ο Β. Μηνακάκης πραγματοποιεί μια λεπτομερειακή ανάλυση της "Λευκής Βίβλου", των νέων εργασιακών και ευρύτερα κοινωνικών σχέσεων που επιχειρεί να επιβάλει, και των συνεπειών τους για την εργατική τάξη, τους λαούς της Ευρώπης, την επιστήμη και την κουλτούρα της ηπείρου μας. Στη συνέχεια ο Η. Ιωακείμογλου εξειδικεύει, μετά από μια συνολικότερη θεώρηση, το πρόβλημα για τη χώρα μας: Τις συνέπειες των νέων, υπό διαμόρφωση, εργασιακών σχέσεων, ειδικά τη μείωση της εργάσιμης ημέρας και, τέλος, αναλύει τις βασικές συνιστώσες της στρατηγικής του συνδικαλιστικού κινήματος μπροστά στο φάσμα της ανεργίας, της ελαστικοποίησης, και μπροστά στην επιχειρούμενη μείωση της

εργάσιμης ημέρας. Η τρίτη μελέτη, του Μ. Βακαλούλη, αποτελεί μια συνολικότερη θεωρητική διαπραγμάτευση των εργασιακών σχέσεων όπως διαμορφώνονται μετά το "τέλος" της φορντικής περιόδου, και των οποίων κύρια χαρακτηριστικά είναι η ελαστικοποίηση, η προσωρινότητα, η εξατομίκευση, και η καταστροφή των συλλογικών μορφών άμυνας της εργατικής τάξης.

Η δεύτερη ομάδα αποτελείται από τέσσερα κείμενα επιστημολογικού χαρακτήρα. Πράγματι, για να αμυνθούμε σ' αυτόν τον κόσμο της φτώχειας μέσα στον πλούτο και της αποξένωσης, είναι ανάγκη να τον γνωρίσουμε - η γνώση εξάλλου είναι προϋπόθεση για την αλλαγή του. Η πρώτη μελέτη, του Μ. Wartofsky, αναλύει τα κύρια χαρακτηριστικά μιας ιστορικοποιημένης επιστημολογίας (με τον όρο επιστημολογία οι αγγλοσάξωνες εννοούν τη θεωρία της γνώσης) εναντίον των απριοδικών και "καθολικών" ιδεαλιστικών ή εμπειριστικών επιστημολογιών. Αλλά ο τόπος ύπαρξης του ανθρώπου, προϋπόθεση της ύπαρξης, της νόησης και της δράσης του είναι η φύση, το ανόργανο σώμα του, κατά τον Μαρξ. Αντικειμενικότητα, ιστορικότητα και γνωσιμότητα είναι βασικές έννοιες για να κατανοήσουμε τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση στο βιολογικό, στο κοινωνικό και στο πνευματικό επίπεδο. Η ιστορικότητα της φύσης είναι το θέμα της μελέτης του Α. Gedö. Αλλά η φύση είναι υλική/αντικειμενική πραγματικότητα; Και υπάρχουν άλλες πραγματικότητες όπως οι πλατωνικές Ιδέες οι οποίες θα αποτελούσαν, π.χ., τον κόσμο των Μαθηματικών; Μέσα από το ερώτημα αυτό, ο Ν. Ταμπάκης εξετάζει το φαινομενικά απλό αλλά εξαιρετικά δυσεπίλυτο πρόβλημα που αφορά τη δυνατότητα των μαθηματικών να εκφράζουν τους νόμους της φυσικής. Η τέταρτη μελέτη αφορά την ανθρώπινη ψυχολογία και νόηση, πρόβλημα που εξειδικεύεται στη διαμόρφωση και εξέλιξη της Σοβιετικής Ψυχολογίας. Η τελευταία αυτή μελέτη του Β. Μανουρά συνεχίζει μια προσπάθεια που η ΟΥΤΟΠΙΑ εγκαινίασε από την αρχή: να προσεγγίσει τα προβλήματα της ανάπτυξης της επιστήμης στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες.

Στη στήλη της Επικαιρότητας ο Ε. Μπιτσάκης παρουσιάζει και σχολιάζει το Διεθνές Συμπόσιο "Η Ευρωπαϊκή Οικονομία στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης", το οποίο πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στην Αθήνα. Το τεύχος ολοκληρώνεται με το Χρονικό του Βιβλίου.

Την εικονογράφηση του τεύχους επιμελήθηκε η ζωγράφος Μαρία Κοκκίνου, με έργα γυναικών καλλιτεχνών οι οποίες ανήκουν, με μια ευρύτερη έννοια, στον υπερρεαλισμό.

Εικόνα εξωφύλλου: Eileen Agar «Άγγελος της αναρχίας», 1940

Οπισθόφυλλο, Valentine Hugo «Το πορτραίτο του Πάμπλο Πικάσσο», 1934